

FACULTAT DE MATEMÀTIQUES I ESTADÍSTICA
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

ACTE DE DISTINCIÓ COM A
MAGISTER HONORIS CAUSA

DE

JAUME PAGÈS FITA

14 de novembre de 2008

Índex

Ordre de l'acte

Exordi

(Sebastià Xambó Descamps)

Paraules sobre l'acord de govern

(Eduard Recasens Gallart)

Elogi del professor Jaume Pagès Fita

(Sebastià Xambó Descamps)

Discurs

(Jaume Pagès Fita)

Parlament

(Joan Solà-Morales i Rubió)

© 2008-2009
FACULTAT DE MATEMÀTIQUES I ESTADÍSTICA
Pau Gargallo, 5 — 08028 Barcelona

Fotocomposició, impressió i enquadernació:
BARCELONA DIGITAL
c/ Rosselló, 77. 08029 Barcelona
Tel. 93-3638610

ISBN: 978-84-7653-409-0
Dipòsit legal: B-33626-2009

Printed in Spain

Reservats tots els drets. Queda totalment prohibida la reproducció total o parcial d'aquest llibre per qualsevol procediment electrònic o mecànic, àdhuc fotocòpia, gravació magnètica o qualsevol sistema, sense el permís de la FACULTAT DE MATEMÀTIQUES I ESTADÍSTICA.

Ordre de l'acte

Data: divendres, 14 de novembre de 2008

Hora: 12.00 hores

Lloc: Sala d'actes de la FME

11.50 Arribada del Sr. Joan Majó, director general d'Universitats de la Generalitat de Catalunya.

Arribada del M. Hble. Sr. Jordi Pujol, expresident de la Generalitat de Catalunya.

Salutacions:

- Sr. Antoni Giró, rector magnífic de la Universitat Politècnica de Catalunya.
- Sr. Sebastià Xambó, degà de la Facultat de Matemàtiques i Estadística.
- Sr. Jaume Pagès, conseller delegat d'Universia i exrector de la Universitat Politècnica de Catalunya.
- Sr. Joan Solà-Morales, professor del Departament de Matemàtica Aplicada I i exdegà de la Facultat de Matemàtiques i Estadística.

12.00 El rector dóna la benvinguda als assistents i obre la sessió.

12.03 El rector demana al secretari de l'FME, Sr. Eduard Recasens, que pugi al faristol per llegir l'acord de govern.

12.05 El rector demana al professor Sebastià Xambó que faci ús de la paraula.

12.06 El professor Sebastià Xambó fa l'elogi dels mèrits del Dr. Jaume Pagès.
(25')

- 12.30 El rector demana al Dr. Jaume Pagès que s'acosti a la taula presidencial per rebre el diploma de *Magister Honoris Causa*. El Dr. Pagès saludarà als membres de la mesa.
- 12.32 Discurs del Dr. Jaume Pagès. (25')
- 12.57 Parlament del Sr. Joan Solà-Morales.
- 13.05 Intervenció del Sr. Joan Majó, director general d'Universitats.
- 13.15 Intervenció del M. Hble. Sr. Jordi Pujol, expresident de la Generalitat de Catalunya
- 13.25 Cloenda a càrrec del Sr. Antoni Giró, rector magnífic de la UPC.

Sebastià Xambó Descamps
Exordi

L'acte de distinció d'En Jaume Pagès Fita com a *Magister Honoris Causa* de la Facultat de Matemàtiques i Estadística va ser enregistrat en vídeo; s'hi pot accedir des de

<http://upcommons.upc.edu/video/handle/2099.2/812>

Tanmateix, seguint la pràctica acadèmica habitual, hem recollit en aquest opuscle els quatre escrits següents:

Paraules sobre l'acord de govern (Eduard Recasens Gallart)

Laudatio de Jaume Pagès Fita (Sebastià Xambó Descamps)

Discurs (Jaume Pagès Fita)

Parlament (Joan Solà-Morales i Rubió)

Aquests escrits corresponen als parlaments llegits durant l'acte i el seu contingut està directament relacionat amb les raons per a la distinció.

En canvi, hem deixat els vívids testimoniatges personals expressats en les intervencions de Joan Majó, Jordi Pujol i Antoni Giró en el format del vídeo, ja que qualsevol intent de posar-les per escrit hauria acabat desvirtuant la seva qualitat.

En nom de l'FME, l'agraïment a totes les persones que van participar i fer possible un acte de tanta significació per al centre. I gràcies molt especials a En Jaume Pagès i la Joana Giralt per tota la seva ajuda i amistat.

**Eduard Recasens,
secretari acadèmic de l'FME**

Paraules sobre l'acord de govern

El 20 de desembre de 2006, l'equip deganal de la Facultat de Matemàtiques i Estadística va presentar a la Junta de Facultat la proposta de crear un títol honorífic propi per ser lliurat en un acte públic a persones de reconegut prestigi que, no sent professors de la Facultat, hagin contribuït a l'excel·lència de la institució amb la seva obra de creació o difusió del coneixement Matemàtic o Estadístic.

La proposta fou aprovada per unanimitat per la Junta de l'FME.

A la mateixa reunió de la Junta es proposà i s'aprovà per unanimitat atorgar la primera d'aquestes distincions al professor de la Universitat de Barcelona, el Dr. Josep Pla i Carrera, per les seves diverses col·laboracions amb aquesta Facultat i per la seva extensa obra escrita, quasi tota escrita en llengua catalana, i de la qual destaquem la dedicada a la història de les matemàtiques i la seva epistemologia.

L'acte de reconeixement públic tingué lloc el dia 27 de febrer de 2007.

Avui la Facultat de Matemàtiques i Estadística atorga la segona distinció com a Magister Honoris Causa al Dr. Jaume Pagès Fita, professor i ex rector de la Universitat Politècnica de Catalunya. La concessió d'aquest mèrit fou aprovada per unanimitat per la Comissió Permanent en la seva reunió del dia 12 de març de 2008. Els mèrits que aquesta Facultat ha reconegut en la figura de Jaume Pagès per tal de proposar-lo com a Magister Honoris Causa seran exposats a continuació pel Dr. Sebastià Xambó, actual degà d'aquesta Facultat.

**Sebastià Xambó Descamps,
degà de l'FME**

Laudatio de Jaume Pagès Fita

Salutació

Rector magnífic; molt honorable president Pujol; director general; primer degà de l'FME; president estat del Consell Social; conseller delegat d'Universia, rector estat, digníssimes autoritats, col·legues, amigues i amics.

El barret del matemàtic

Aquest títol, que podria fer-nos anticipar un relat de ficció, en realitat és el d'un article sobre Jaume Pagès Fita.

L'article fou publicat per La Vanguardia, el diumenge 25 d'abril de 2004, i anava acompanyat per una magistral caricatura. Les firmes eren la de Francesc Peirón, pel que fa al text, i la de Gusi Béjer pel que fa a la il·lustració.

L'impacte de l'article, que es publicava després que l'assemblea del Fòrum 2004 donés ple suport a En Jaume Pagès com a conseller delegat, no es redueix al títol o a la caricatura.

El subtítol declara que «amics i coneguts defineixen el nou responsable del Fòrum com un enginyer apassionat per la poesia».

En el primer paràgraf ens diu que fou

mestre, que li agraden els barrets i les gorres, i que és un clar exponent del caràcter empordanès, que defineix com «seny i rauxa».

Les pinzellades del segon i tercer paràgraf ens assabenten de la passió de Jaume Pagès per les matemàtiques, i en particular per la resolució de problemes matemàtics.

Xavier Marcet, que fou cap de gabinet durant cinc anys dels vuit que Jaume Pagès va ser rector, li diu al periodista: «Un dia va arribar eufòric, i ens va dir: “M’han donat un premi”. Un més, vam pensar els col·laboradors... Però de seguida va precisar :“He guanyat el concurs de problemes de la Facultat de Matemàtiques”».

La singularitat de l'article de La Vanguardia rau, sens dubte, en la singularitat del personatge: una persona oberta, culta, intel·ligent, humana, creativa, eficaç, responsable, ... És per a mi un honor, i una gran satisfacció, demanar que m'acompanyin en el meu intent de mostrar-los alguns dels trets més significatius de la seva trajectòria vital i, en particular, de la seva llarga relació amb les matemàtiques com a disciplina i amb l'FME com a institució.

Apunt biogràfic de Jaume Pagès

Jaume Pagès Fita nasqué el 18 de novembre de 1946 a la ciutat de Girona, però ell es considera de «Vilacolum de baix», ja que els seus pares s'hi traslladaren des de Figueres quan ell tenia un any i mig. «Vilacolum de baix», o Vilamacolum per als de fora, és un poble mil·lenari de l'Alt Empordà que aleshores, com ara, devia tenir pels voltants de

tres-cents habitants. (El nom del poble sembla que deriva de *Villa Mocronu* o *Mucronu* —segons documents de l'any 982). Els seus habitants en diuen Vilaclum de Baix, Vilaclum, o Vilamacolum, mentre que del Vilacolum a dos km a l'oest, que de fet pertany a Torroella de Fluvià, en diuen Vilaclum de Dalt.

Com a tots els pobles de l'Alt Empordà, molts dies de l'any, i sobretot pels voltants dels equinoccis, hi bufa la tramuntana. Això, que per gairebé tothom és una contrarietat, per als empordanesos és un element que troben a faltar quan s'allunyen d'aquell rodal. Els aires de l'Empordà, al llarg de l'any, van del seny de les marinades a la rauxa dels mestrals del Canigó o les gregalades del golf de Lleó. Fins i tot el llevant, que és benèfic quan porta suaus pluges sobre tota la plana, pot arribar a ser molt destructiu si arriba a «llevantada», ja que aleshores inunda durant dies i dies els camps i assola tot el que troba a la ratlla de la marina.

Gairebé sempre, però, la plana és d'una bellesa incomparable i Vilaclum, amb les garlandes formades pels seus recs Sirvent i Corredor, n'és una petita joia. Més enllà dels recs, li fan companyia Riumors i Fortià al nord, el Parc dels Aiguamolls de l'Empordà al nord-est, Sant Pere Pescador a l'est, el riu Fluvià al sud i sud-est i Torroella de Fluvià a l'oest.

Aquesta màgia ha estat evoca-

da d'una manera insuperable per Maria Àngels Anglada en les seves novel·les ambientades a «Vilasirvent» (és a dir, a Vilaclum de Baix):

«Pujarem al mirador de Can Moragues [la casa del seu marit, Jordi Geli] i així us fareu càrrec de l'escenari. No restareu decebuts en veure la plana...» (fragment de la novel·la *Les Closes*). O bé: «A darreries d'octubre sovint els nens, i fins i tot la gent gran, pujaven fins a la miranda de "Can Moragues" per veure fins on arribava el riu Fluvià, que havia sortit de mare i cobria alguns horts de Vilasirvent, tallava camins, reflectia un cel sempre gris.» (fragment de *No em dic Laura*).

Els pares d'en Jaume Pagès eren els mestres del poble: el senyor Narcís Pagès Piernau,

que era de Vilacolum (nascut el 1915) i la senyora Teresa Fita Corominas (nascuda a Girona el 1919). A la fotografia de la pàgina anterior, del senyor Pagès i la senyora Fita amb el seu alumnat, en Jaume Pagès està just davant del seu pare. Hi podem veure també la Joana Giralt (és la vuitena nena de la segona fila comptant des de l'esquerra), és a dir, la que anys després seria la seva esposa, la Juanita.

La molt bona relació d'en Jaume, fill únic, amb els seus pares, incloent-hi el fet que el seu pare li feu constantment de mestre, fent hores extraordinàries si calia, i de mentor

si venia al cas, explica molts trets del seu temperament, de la seva manera de ser. La seva intel·ligència (incloent-hi la intel·ligència emocional, com se'n ve dient des de fa un temps), la seva capacitat d'empatia, es forjà molt aviat en el si d'aquella família feliç i ja no l'ha abandonat mai més. El seu sa agosarament, la seva audàcia i coratge, la seva capacitat iconoclasta, no es poden deslligar d'un profund sentit de la responsabilitat, d'una inesgotable persistència per arribar a les fites que s'ha proposat, d'un respecte escrupolós per a les persones i les institucions. En Jaume, com li va ensenyar el seu pare amb unes paraules una mica diferents, té la serenitat

d'acceptar les coses que no pot canviar, la valentia de canviar les que sí es veu en cor de canviar, i la saviesa per distingir unes de les altres. També té arrels en aquella pri-

mera educació el seu accentuat sentit educatiu, la seva preocupació per la joventut i el seu futur, i la seva accessibilitat per als que el rodegen.

La vida a Vilacolum seguí el seu curs i així en Jaume va fer la primera comunió als sis anys i la comunió solemne als 12, com era usual en aquella època, i més en el si d'una família catòlica com era la seva.

Un dels fets més destacats d'aquest període és que va cursar el batxillerat elemental, amb l'ajut constant del seu pare, com a alumne lliure de l'Institut Ramon Muntaner de Figueres.

Acabat el batxillerat elemental, als tretze anys, tenia la idea de fer història. Li agradava, tenia molt bona memòria i gaudia lligant els fets, relacionant-los. Això significava que hauria de fer el batxillerat de lletres. El seu pare, però, pensava que era millor que fes el batxillerat de ciències, i que en tot cas convenia que fes magisteri, ja que era la via més ràpida per obtenir «una poma per la set», com deia la seva mare. Fins i tot en Jordi Geli, llicenciat en llengües clàssiques i marit de la Maria Àngels Anglada, li va recomanar de no fer el batxillerat de lletres. En Jaume, que es veia «capaç de tot», va seguir els designis del seu pare fent el magisteri en règim oficial a l'Escola Normal de Girona i el batxillerat de ciències per lliure, però amb la idea de tornar a les lletres en el pre-universitari. La fotografia (amb els seus pares, quan tenia catorze anys) coincideix amb l'inici d'aquesta etapa.

Tanmateix les coses van anar d'una altra manera. A sisè li van agradar molt les matemàtiques, sobretot la geometria analítica. Quan el va examinar el senyor Cuadras, el professor de matemàtiques del Ramon Muntaner, es va quedar molt impressionat amb les respostes d'en Jaume i li va posar una matrícula d'honor. Aquest resultat, que li confirmava la seguretat que sentia en relació al que havia après, el va animar fins al punt de pensar que estudiaria matemàtiques.

Acabats els dos cursos del batxillerat superior, fets simultàniament amb els dos primers cursos de la Normal, es concentrà en acabar el magisteri. Fou un curs una mica

menys feixuc que els dos precedents, i que li facilità tenir el títol de mestre als disset anys, amb el número ú de la promoció. El curs següent, el 1963-1964, el dedicà a cursar el preuniversitari (a l'Ausiàs March de Barcelona, on tingué excel·lents professors), i a preparar les oposicions a mestre (obtingué la Plaça de Pontós, però no arribà a prendre'n possessió per les raons que veurem tot seguit).

És per remarcar que el professor de matemàtiques li va desaconsellar de fer aquesta carrera, dient, com també ho feia el seu pare, que, com a *hobby*, les matemàtiques estan molt bé, però que per viure era millor l'enginyeria.

S'ho rumia, tempteja el terreny de l'enginyeria amb cautela, assisteix a alguna de les classes del carrer Urgell... Acabà matriculant-se en la primera promoció del nou edifici de l'ETSEIB de la Diagonal (1964). Aquest nou pla d'estudis ja no li convalidava el selectiu de ciències complet i, per tant, no li donava opció a seguir la carrera de matemàtiques començant a segon. Tanmateix, va completar el Selectiu amb Biologia i Geologia i anà a algunes classes de Geometria, d'Anàlisi i d'Astronomia, però el fet és que obtingué una de les dues beques que donava IBM (l'altra va ser per en Carles Simó) i que l'Escola d'Enginyers i el Laboratori de Càlcul i Mecànica el van anar absorbint fins a convertir-se en la seva ocupació a temps complet.

A l'ETSEIB obtingué el títol d'Enginyer Industrial, especialitat en Tècniques Energètiques, el 1970, també amb el número ú de la promoció. El Projecte de Fi de Carrera que presentà, amb el títol de *Sistema de programes per a l'estudi del comportament estàtic i dinàmic d'estructures elàstiques pel mètode dels elements finits*, fou pioner a Espanya en la introducció del mètode dels elements finits per a l'estudi d'estructures.

L'any 1970 també fou l'any en què es casà amb Joana Giralt, la Juanita (v. la fotografia de la pàgina següent, que recull el moment de tallar el pastís de noces).

Després, el 1976, obtingué el premi extraordinari de doctorat amb la tesi llegida el 1975 que porta per títol *Contribució a les tècniques de síntesi de filtres no lineals*. La

dedicatòria és al seu pare, que anomena «el meu mestre», i de qual diu que «per ensenyar-me matemàtiques es va aixecar a les 6 del matí més vegades que les que m'hi he aixecat jo per fer aquesta tesi».

S'ha de subratllar que la menció a les matemàtiques és oportuna, ja que la monografia de la tesi, com ja ho fou la del PFC, té un elevat contingut matemàtic, o d'enginyeria matemàtica si es vol precisar una mica més. Entre els treballs que van conduir a aquesta tesi és obligat esmentar els realitzats al «Laboratoire d'Automatique et d'Analyse des Systèmes», de Toulouse, que van significar la iniciació al tema, i els realitzats a la universitat de Southern California sota les orientacions del professor Richard S. Bucy.

L'estada a la universitat Paul Sabatier de Toulouse va significar també l'obtenció, el 1976, d'un títol d'informàtica.

Pel que fa a la docència, fou professor de Mecànica racional del 1971 fins al 1976 i professor de matemàtiques del 1976 fins al 1983. Aquest mateix any 1983 obtingué una plaça de professor

agregat de Control Automàtic i Enginyeria de Sistemes i finalment guanyà, el 1986, la plaça de catedràtic de Control Automàtic i Enginyeria de Sistemes creada a partir de la plaça d'agregat. Durant aquests anys impartí un elevat nombre d'assignatures, de les quals cal remarcar que o eren de matemàtiques o tenien un alt contingut matemàtic. En consignem la llista per escoles:

ETSEIB

- Mecànica racional (5 cursos)
- Càlcul numèric (9 cursos)
- Introducció a la programació (2 cursos)
- Equacions diferencials (4 cursos)
- Geometria diferencial (4 cursos)

Els primers materials d'equacions diferencials van ser primer manuscrits preparats per en Jaume Pagès, amb tipografia de mestre (1978). Posteriorment van evolucionar en un text dedicat a les equacions diferencials ordinàries, el Garriga-Pagès (1980) i un d'equacions diferencials en derivades parcials i anàlisi de Fourier, el Garriga-Pagès-Puigbó (també de 1980).

FIB

- Processos estocàstics (1 curs)
- Anàlisi numèrica (2 cursos)
- Càlcul numeric (4 cursos)
- Càlcul (1 curs)
- Càlcul II (1 curs)
- Senyals i sistemes (1 curs)
- Sistemes dinàmics (3 cursos)
- Càlcul analògic i híbrid (1 curs)

ETSEIT

- Control automàtic (2 cursos)
- Control optimal i teoria del filtratge (a partir de 1992)

Cursos de doctorat

- Control automàtic avançat (2 cursos)
- Processos estocàstics (2 cursos)
- Teoria del filtratge no lineal (1 curs)
- El mètode dels elements finits (1 curs)
- La transformada ràpida de Fourier (1 curs)
- Control de missions interplanetàries (3 cursos)

En relació a aquest darrer curs no es pot deixar d'esmentar la remarcable memòria de Jaume Pagès, Martí Vergés i Ricard Villà, titulada *Study on the generation of trajectories for multiple target flyby missions* (contracte ESOC, ESA, 1985).

A partir de 1980, en Jaume Pagès anà adquirint responsabilitats en la gestió i govern de la UPC:

1980: Cap d'Estudis de l'ETSEIB

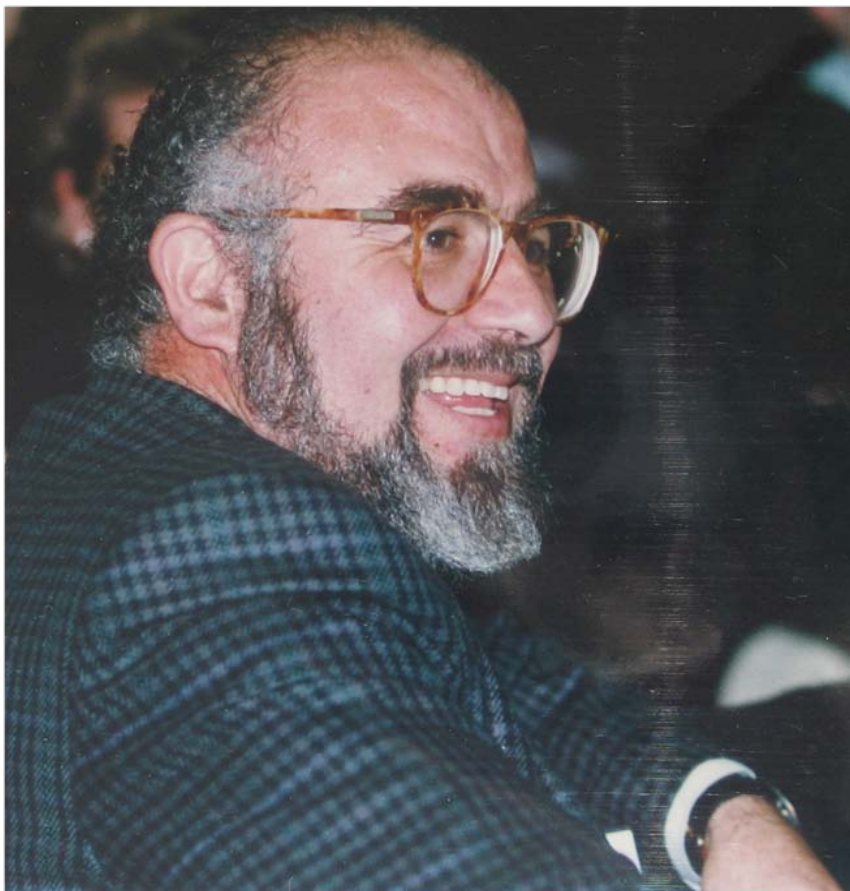
1982-1984: Cap d'Estudis de la FIB

1986-1994: Vicerector d'Ordenació Acadèmica, en equips del rector Gabriel Ferraté. És en el segon període en què té un paper fonamental en el naixement i primers passos de l'FME (la fotografia següent reflexa un instant de l'obertura del primer curs de l'FME: Jaume Pagès presideix la mesa i l'acompanyen el degà, Joan Solà-Morales (a la seva dreta) i Manuel Casteleiro).

També va tenir un paper molt destacat en el grup de treball del Consell Interuniversitari de Catalunya encarregat de fer una «Proposta de Criteris per a la Programació Universitària de Catalunya». Manuel Martí Recober també en formava part en representació del Departament d'Ensenyament.

1994-2002: Rector durant dos mandats.

Durant el segon mandat fou vicepresident de CESAER (Conference of European Schools for Advanced Engineering Education and Research), en el bienni 1998-2000, i president en el bienni 2001-2002.

Presa de possessió del seu primer equip rectoral: Francesc Solà, Lluís Jofre, Jesús Carrera, Ferran Laguarda, Joan Majó, Gabriel Ferraté, Jaume Pagès, Antoni Giró, Francesc Solé, Rafel Serra, Montserrat Pons, José Navarro.

Equip rectoral a l'inici del segon mandat: Ramon Capdevila, Lluís Jofre, Francesc Solà, Helio Piñón, Josefina Auladell, Jaume Pagès, Mariasol Marquès, Antoni Marí, Joaquim Casal, Pere Botella, Rosa Argelaguet, Sebastià Xambó.

Membre de la Secció de Ciències i Tecnologia de l'IEC, pronuncià els discurs de la sessió inaugural del curs 1995-1996: *La formació universitària dels tècnics a Catalunya*. El 1999 elaborà, conjuntament amb Gabriel Ferraté, i amb la col·laboració de Joaquim Casal, Josep Coll, Joan Esteve, Albert Mitjà i Josep Anton Planell, el Report de recerca en enginyeria industrial de IEC.

Durant el seus mandats va impulsar iniciatives com ara:

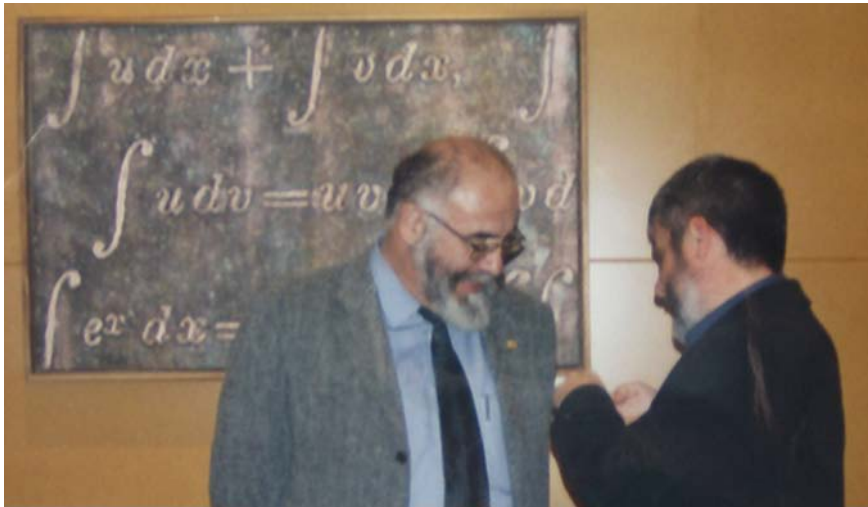
- Pla de futur.
- Planificació Estratègica.
- Contracte Programa amb la Generalitat.
- Campus de la Mediterrània (Parc Mediterrani de la Tecnologia).
- Fundació Politècnica de Catalunya.
- Edicions UPC.
- Associació d'Amics de la UPC.
- UNIVERS.
- 4 doctorats HC (Romano Prodi, José A. Jiménez Salas, Federico Mayor Zaragoza, i Juan Soto).
- Programa Innova
- Programa dona
- Membre del consell d'administració de CCRTV, designat pel Parlament de Catalunya.
- Fundador i primer president de GUNI (Global University Network for Innovation) 2001.

Són també obligades unes paraules sobre la seva família. El matrimoni Pagès-Giralt ha tingut dues filles, la Gisela (1972, actualment enginyera industrial) i la Laia (1976, actualment doctora en enginyeria civil), i en Guillem (1979, actualment enginyer de camins).

La Laia es va casar el 2005 amb en Christian Casanova. Han tingut dos fills (Roger, 2 anys, i Gerard, 9 mesos). En Guillem es va casar, també el 2005, amb Cristina Castillo. Han tingut una nena, la Mei, que ara té 5 mesos. Tots aquests feliços esdeveniments fan que en Jaume Pagès i la Joana Giralt puguin exercir plenament d'avis satisfets.

En Jaume segueix exercint també de vilacumenc, ara com un personatge: en el llibre sobre Vilacum promogut per l'ajuntament, apareix, amb la seva admirada Àngels Anglada, com els dos vilacumencs més distingits.

També ha seguit mantenint relacions constants amb l'FME. En la fotografia el podem veure en el moment en què el degà Pere Pascual li lliurava el pin d'or de la facultat.

Tampoc puc deixar de recordar el Poliedre de Pagès, l'estrella de Nadal 2007. És una història simpàtica que podeu trobar al Full de l'FME del setembre de 2007:

Prosseguint una anàlisi notable del poliedre del Nadal de 2006, basada en l'observació que els seus vèrtexs són els punts mitjans de les arestes d'un hexaedre, En Jaume Pagès ens ha fet arribar la remarcable construcció següent: «Retallar 4 triangles equilàters; partir els costats per la raó àuria; marcar el triangle equilàter que resulta d'ajuntar els punts assenyalats; obrir fins a la meitat els costats d'aquest triangle; ajuntar totes les peces». A la foto podeu veure el resultat, lliurat pel propi autor al Full. Els vèrtexs del poliedre resultant (és a dir, els 12 vèrtexs dels triangles equilàters) són els centres de les cares d'un dodecàedre regular. De fet l'autor remarca que aquest és el punt de partida del seu descobriment, que és la resposta a la pregunta de si amb els 12 punts esmentats es podrien formar 4 triangles equilàters i, en cas de ser possible, quina seria la configuració que en resultaria.

Vull acabar dient que tots podem aprendre d'ell, de la persona, de l'amic, del professor, de l'investigador, del rector, del conseller delegat, ... de qualsevol dels barrets que porta i sap portar, i tot per una raó molt senzilla: perquè és un Mestre, en majúscula, un Magister, un Magister Honoris Causa!

**Jaume Pagès Fita,
Magister Honoris Causa de l'FME**

Discurs

Rector Magnífic de la Universitat Politècnica de Catalunya, Molt Honorable President Pujol, Sr. Degà de la Facultat de Matemàtiques i Estadística, Sr. Director General d'Universitats de la Generalitat de Catalunya, primer Degà de la Facultat, professors, estudiants, amigues i amics tots.

Moltes gràcies. Moltes gràcies a tots.

A la Facultat, per aquesta distinció que m'enorgulleix i m'honora. Al seu Degà, per la iniciativa, la tenacitat per portar-la a bon port i per tot el temps, il·lusió i esforç que hi ha dedicat. I a tots, per acompanyar-nos avui, en aquest acte, especialment emotiu per a mi, com intentaré fer entendre i compartir.

Sempre m'he mostrat molt agraït per la confiança de què vaig disposar en aquesta Universitat, confiança que em va permetre involucrar-me a fons en la gestió de la mateixa. Però, quan em pregunten de quines coses em sento més orgullós entre les que vaig tenir ocasió d'impulsar, a la llista no hi falta mai aquesta Facultat. És així i per tant és natural que valori especialment aquesta distinció. El perquè, per què sempre m'he sentit emocionalment vinculat a aquesta Facultat, n'hi ha que ja ho saben i els que no, espero que avui ho entenguin.

Però abans, deixeu-me dir que hi ha un altre element que fa que d'una manera molt especial em senti honorat per la distinció que se m'atorga. Té a veure amb el nom «Magister Honoris Causa».

He tingut, tinc i mantinc molts vincles amb el món del magisteri. Els meus pares varen ser mestres; la meva dona també (no només varen fer de mestres, sinó que en varen ser!). Jo, només vaig fer la carrera. Vull dir que no he exercit mai. Tot i això, sempre m'hi he sentit vinculat i sempre he valorat en molt els mestres que en són i la tasca que fan. De fet, vaig acceptar ser vicerector amb en Ferraté perquè em va proposar

que m'encarregués del que s'anomenava Ordenació Acadèmica i això, ell ho sabia, em motivava d'allò més. És així.

Sabeu doncs que aquesta distinció m'honora doblement: pel fet de venir de l'FME i a més pel títol de mestre que porta associada. L'accepto molt honorat i en rebre-la vull deixar constància del meu reconeixement als mestres que he tingut la sort de tenir.

Al meu pare, el primer, i amb ell a tots els mestres que han aconseguit ser-ne. Jo n'he tingut molts, per sort; deixeu-me recordar avui els qui van tenir un paper important en la meua relació amb les matemàtiques.

El Sr. Cuadres,
de d'Institut de Figueres.

El Sr. Agulló, de l'Escola Normal de Girona.

El Sr. Turet, el Sr. De la Sotilla i el Sr. Vilardaga, de l'ETSEIB.

El Sr. Torrents Ibern, d'Estadística, també de l'ETSEIB.

El professor Richard Bucy de la Universitat de Southern California.

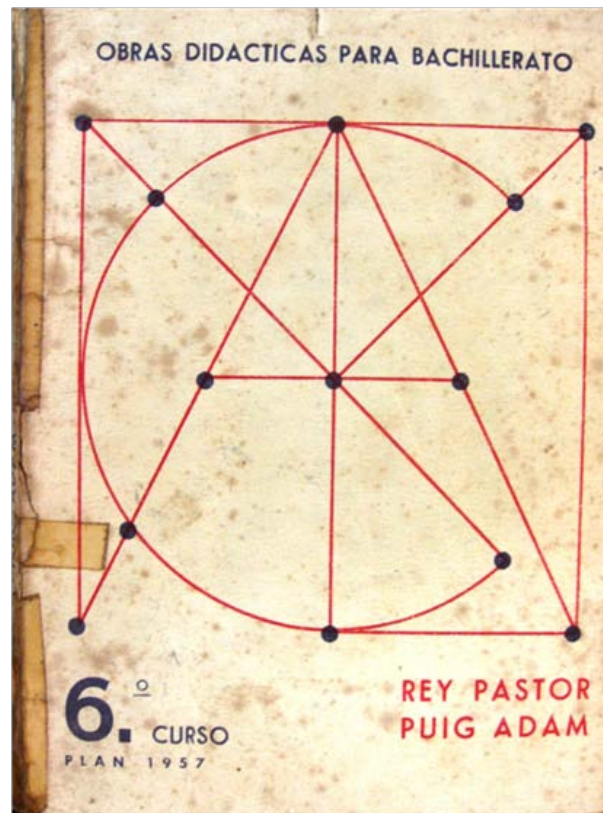
I de forma molt i molt destacada, el professor Martí Vergés. Ell, a més de continguts, ens va inculcar actituds que hem adoptat com a pròpies molts que ens considerem debles seus.

Entre aquestes actituds destaca la consideració que, a priori, res no ha de ser considerat impossible i que moltes coses, encara que difícils, poden ser divertides.

Tots ells em van ajudar a descobrir el món per a mi fascinant de les matemàtiques del que em confesso aficionat. Aquesta afició va començar als 16 anys, preparant com alumne lliure i en solitari el que llavors s'anomenava el sisè curs de batxillerat amb un text magnífic de Rey Pastor i Puig Adam.

Quina importància poden arribar a tenir alguns llibres!! Per a mi, als 16 anys, el càlcul integral i la geometria analítica van representar un descobriment.

Segurament hi tenia molt a veure també el fet que era la primera cosa que aprenia jo, que el meu pare, el meu mestre, ja no sabia. Segur, penso ara, que això va ser molt important.

Però ho va ser també el llibre. Sempre l'he guardat.

N'hi va haver d'altres, també molt importants, del mateix Puig Adam i de Rey Pastor, de Alfonso Gironza, de Sixto Ríos, i després, de molts i molts d'altres.

Vull aprofitar també per deixar testimoni del gran agraïment als llibres i als seus autors, és clar!!

Com he dit, em vaig anar aficionant a les Matemàtiques i als problemes, a alguns problemes. N'hi ha de tant interessants!! Em sembla que no cal pas justificar gaire aquesta afició en una Facultat de Matemàtiques i Estadística, però per si de cas, he preparat algun enunciat dels que considero reeixits.

El primer és d'en Jordi Dou, un dels catalans que segurament més ha gaudit a la vida amb els problemes:

Un poliedre té arestes igual a 1. Una formiga camina per les arestes de manera que quan arriba a un vèrtex elegeix, amb igual probabilitat, qualsevol

aresta excepte aquella per la qual ha arribat. El valor mitjà del camí recorregut per tornar al vèrtex de sortida és 6 per alguns vèrtexs i 7,5 per als restants. Trobeu el volum del poliedre.

El segon, me'l va proposar un amic fa anys, i avui és ja un clàssic:

Hi ha dos matemàtics, S i P, interessats en conèixer dos nombres més petits que 100, dels quals S en sap la suma i P el seu producte.

S diu a P: «Jo no els puc saber.»

P diu a S: «Ja ho sé que no els pots saber.»

S contesta: «Ah, doncs ara jo ja els sé.»

P respon: «Ah, doncs ara jo també.»

Els podeu saber?

El tercer és fruit del diàleg amb en José L. Andrés Yebra, una altra de les persones que participa de l'afició:

Una urna conté boles blanques i negres. Al treure'n dues, tan probable és que siguin iguals com diferents. Quantes boles hi ha a l'urna?

Preparar aquest parlament d'avui m'ha obligat a fer introspecció: perquè m'hi he aficionat a les Matemàtiques i als problemes?

Les millors respostes breus que he trobat són ben senzilles:

- Per les satisfaccions que m'han aportat i em continuen aportant. Em diverteixen!!
- I perquè tenen la capacitat de captivar-me: m'hi puc capficar i fins i tot, sovint, m'hi capfico sense voler. I això em sembla una sort.

Amb el temps un té tendència a ser un xic escèptic i no capficar-se amb gaire res. Aleshores viure pot esdevenir només sobreviure i pot ser avorrit i perdre interès. En el meu cas, alguns enunciats de problemes representen un revulsiu. Tenen un cert punt d'erotisme, en el sentit que remouen i activen ressorts ocults que posen en joc noves energies, aconsegueixen concentrar l'atenció d'una manera molt singular, fer que passin a un segon o tercer nivell moltes altres inquietuds. En certa manera, obsessionen. I es viuen moments, sovint dies i nits, setmanes, amb molta intensitat.

Ni em sap greu ni me n'avergonyeixo gens. Al contrari, ho considero una sort. I a més, com ja he dit, m'hi diverteixo i molt. D'on provenen les satisfaccions? Jo penso que de l'objectivitat del mateixos plantejaments, del fet que tot plegat no depèn de ningú ni de res que no tinguis a l'abast, només de tu mateix, sense cap element de subjectivitat. Del repte que representen. I de la bellesa dels enunciats i, sovint, de les solucions; cal reconèixer que aquest sí que és un element subjectiu: he constatat que hi ha qui no és sensible o no percep aquesta bellesa.

He dit que no me n'avergonyeixo, però sí que he de confessar, per fer honor a la veritat, que sovint he, diguem-ne, pecat:

He dedicat temps a problemes en reunions en les que participava i que tenien altres objectius, i no només a la Universitat. Ara bé, sovint, la meua distracció momentània, no ha pas estat negativa, ni tant sols per la dinàmica de la reunió en la que participava, i m'ha permès fer aportacions interessants sorgides del distanciament. I amb el reco-

neixement dels diguem-ne pecats, deixeu-me reconèixer també i agrair la comprensió de què he gaudit per part de les persones que em són més properes: la meva dona i els meus fills, que m'han aguantat estones d'obsessió potser exagerada. Sobretot ella, que sovint m'ha retornat al seu costat preguntant simplement on era o bé què feia quan era massa evident que tot i estar junts l'esperit acampava lluny, amb algun problema.

Ara, des de fa quatre anys, a la meva vida hi ha molts viatges; sovint a Amèrica, i això solen ser entre 10 i 14 hores de vol. La millor manera, per a mi, d'aprofitar el temps i gaudir-ne, és engrescar-me en algun problema.

Aprofito per agrair als autors del Full de la Facultat la feina que fan i animar-los a seguir difonent continguts interessants i problemes que també ho solen ser.

En el meu cas, els enunciats amb més gran poder de seducció són alguns que tenen a veure amb els nombres i el comptar, alguns de geometria i alguns de probabilitat.

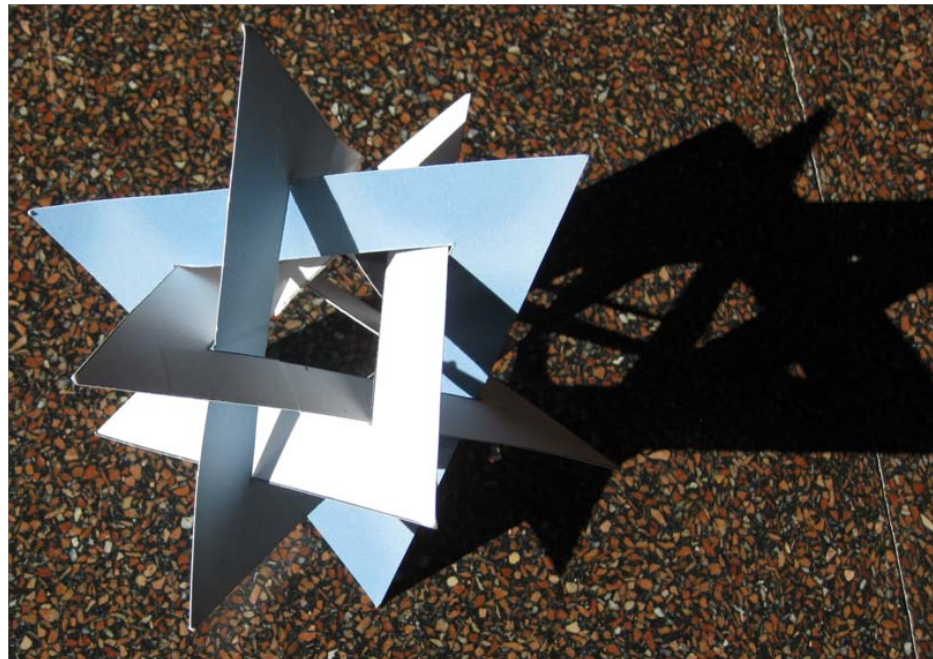
Per a mi ha fet història, per exemple, el problema de la baldufa esfèrica. La baldufa, com suposo que tothom, la vaig descobrir de petit. A Vilamacolum hi havia un bosc d'alzines i ens construïem petites baldufes tallant glans; a la meitat que acabava en punta li posàvem un mànec i la fèiem ballar. Aviat vaig descobrir que si feia una baldufa amb l'altra meitat, era quasi impossible que ballés i, a vegades, ballava invertida, sobre el mànec. Més tard vaig tenir una baldufa esfèrica de joguet. I més tard, treballant en Mecànica Racional em vaig interessar per l'estabilitat del moviment. En alguns

llibres hi havia una pseudo-demostració. No m'hi puc estendre ara, però us asseguro que la demostració de l'estabilitat del moviment dona molt de sí. En Miguel Noguera en sap més que jo, i crec que ell i d'altres hi han passat moltes bones estones.

Un altre conjunt de problemes els va suscitar la felicitació de Nadal de la Facultat de l'any 2006. Era una estrella de 12 puntes que calia muntar. Ho vaig fer, i em vaig preguntar si les puntes apuntaven als vèrtexs d'un icosaèdre.

Curiosament, no ho semblava. A on podien apuntar?

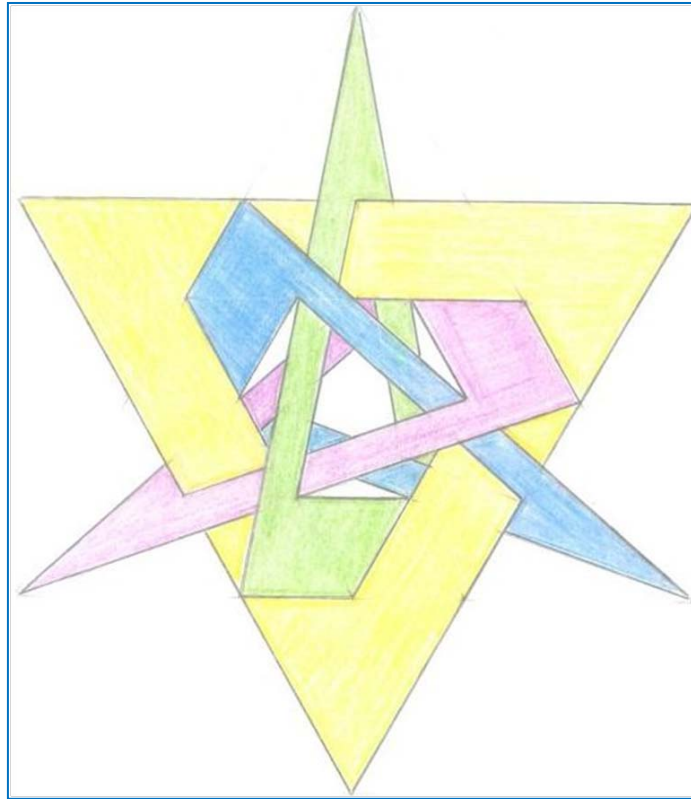
Per aclarir-ho, ho vaig dibuixar bé.

Vaig veure, amb sorpresa, que apuntaven cap als centres de les dotze arestes d'un cub.

Això obria un interrogant: es pot construir una estrella similar en la que les puntes es dirigeixin cap als vèrtexs d'un icosaèdre?

Hi vaig tenir un xic de feina, però va sortir, i força interessant, perquè en la construcció apareixen la raó àuria i un tetraedre.

Hi ho vaig dir al degà.

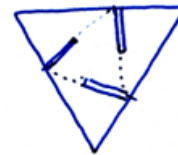
Meua alha estrella de Nadal.

~~Dibuixar~~ Retallar 4 triangles
equilaterals.

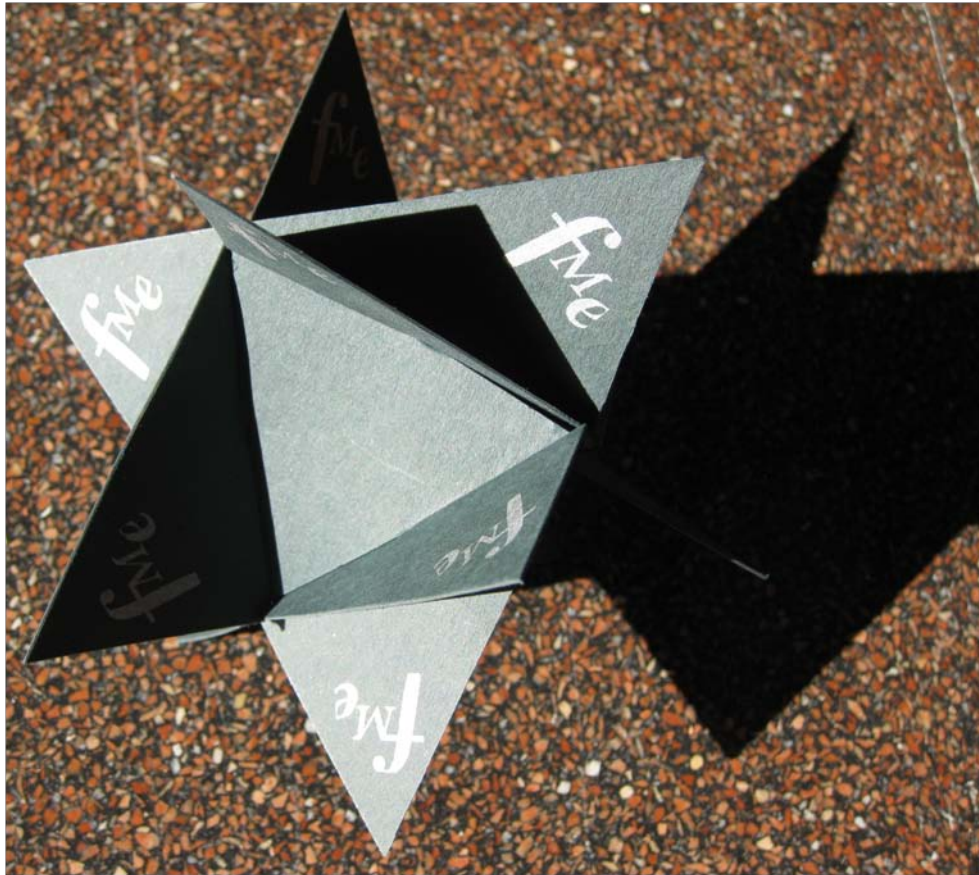
Partir els costats per
la raó àurea.

Marcar el triangle equilàter
~~si~~ que resulti ~~de~~ d'ajuntar
els punts assenyalats.

^{Obrir}
~~Partir~~ fins a la meitat
els costats d'aquest nou triangle.
Ajuntar totes les peces.

I ell en va fer la felicitació de Nadal de l'any passat.

Juntament amb en Miquel Noguera, vull agrair el temps que hi han dedicat i en certa manera que hem compartit, a molts companys i amics amb qui tinc en comú l'afició, especialment a l'Ernest Garriga, en Josep Grané, en Sebastià Xambó, en José Luis Andrés Yebra i també en Pepe Navarro, pel que fa a problemes de Física, i en Quim Agulló pel que fa a problemes de Mecànica, i fer extensiu l'agraïment a tots els qui participen en l'organització de les proves CANGUR, les Olimpíades i també als responsables de la secció de problemes de la revista de la Societat Catalana de Matemàtiques i de l'American Mathematical Monthly.

I ara, després de tot això, els qui no ho saben potser entendran que essent vicerector d'Ordenació Acadèmica em sentís interpel·lat el dia que el Rector Ferraté em va ensenyar una nota que havia rebut del President Pujol que més o menys deia:

Ferraté,

Em diuen des de HP que a Catalunya ens falten enginyers matemàtics. Què és un enginyer matemàtic ? És greu que no en tinguem ? Convé que creem aquests estudis? Podem fer-ho?

Cordialment,
Jordi Pujol

És cert que vaig reaccionar intensament, i que vaig intentar generar complicitats entre els que entenia que més podien aportar per donar resposta als reptes de aquella nota plantejava.

I així és com es van concebre els estudis de Matemàtiques a la UPC. No va pas ser senzill, però, afortunadament es varen generar moltes complicitats. En Joan Solà-Morales, que provenia d'una altra universitat, va acceptar responsabilitats molt importants amb moltíssima il·lusió que varem sempre compartir.

Jo, us ho he dit al començament, sempre m'he sentit feliç i afortunat per haver estat en aquell moment en aquell lloc.

Parlant d'aquest acte, el Degà em va suggerir que, a més de fer referència a les aficions personals de què us he parlat, fes també alguna reflexió personal sobre les matemàtiques i el seu paper a la nostra societat. Jo no crec pas que tinguin molt valor, però ell creu que us poden interessar.

Com ja he dit, sóc un aficionat, capaç, això sí, de gaudir-ne i, en certa manera, d'apreciar-ne la bellesa.

Doncs bé, la primera reflexió que se m'acut és que la percepció social que es té de les matemàtiques és molt diferent de la que jo en tinc. Sovint es vinculen només a la dificultat, i molt sovint són persones que s'hi dediquen les qui promouen aquesta percepció més que no pas la d'una activitat que pot comportar satisfaccions importants i el cultiu de la qual pot ser a l'origen de realitzacions personals molt arrodonides.

A mi em sembla que això no és bo, que fa que la gent se n'alluni: grans i petits. A l'escola, sovint les matemàtiques passen per ser la matèria més difícil; a la Universitat, en els primers cursos de ciències o d'enginyeria, també. Cal admetre que no tenim pas gaires coneixements sòlids sobre els processos d'aprenentatge, de manera que aquestes qüestions relacionades amb la dificultat pot ser que posin de manifest mancances didàctiques o siguin producte de mites culturals més o menys interessats i mantinguts amb encert, o sense.

Que és el que és difícil? A mi m'ho va aclarir en Josep Navarro un dia d'estiu a la platja de Sant Pere Pescador.

Veient nois i noies que feien windsurf, uns que ja en sabien força i d'altres que n'estaven aprenent, em va dir: Això sí que és difícil, i no pas la Física de primer. Si hi dediquessin una petita part del temps i l'esforç que dediquen a aprendre a fer windsurf, aprovarien tots!!

El que és difícil, és relatiu.

No vull pas dir que les matemàtiques dels programes d'ensenyament no exigeixin esforç i no n'hagin d'exigir; però sí que sovint es posa massa l'accent en la seva dificultat. També es difícil, per exemple, tocar un instrument, però, en aquest cas, l'accent es posa més en l'interès del resultat que no pas en la dificultat del procés. En les matemàtiques, no, en general.

Em consta que hi ha entitats que s'esforcen per canviar aquesta percepció, i crec que és molt convenient fer-ho. Des del meu punt de vista, a les matemàtiques els convé un cert marketing social.

La segona reflexió té a veure amb el paper en l'ensenyament, i aquí crec que cal distingir l'ensenyament primari i secundari, el diguem-ne obligatori, i l'ensenyament no obligatori.

El tema ha saltat als mitjans de comunicació i és objecte de debat social, sobretot pel que fa a l'ensenyament obligatori. Amb el màxim de respecte pels especialistes, crec que l'ensenyament obligatori hauria de concentrar-se en dos pilars, que són el llenguatge i les matemàtiques. I crec que a casa nostra els dos estan fluixos. Crec que s'han de millorar molt els processos d'ensenyament i d'aprenentatge i que és imprescindible dedicar-hi més atenció i més temps.

Pel que fa a l'ensenyament superior, la tradició occidental ha fet de les matemàtiques un element clau en els processos de selecció dels estudiants en les àrees científiques i tecnològiques. Els concursos d'accés a les grans escoles franceses i els exàmens d'accés a Cambridge (els famosos *tripos*) han inspirat els processos selectius de la majoria de centres occidentals durant els darrers dos segles. I cal reconèixer que no han pas estat dos segles qualssevol pel que fa als avenços científics i tecnològics d'Occident.

De manera que, des del meu punt de vista, cal ser molt cautelosos amb nous models que no gaudeixin de l'experiència contrastada o bé que no se sustentin sobre avenços substancials en el coneixement del que realment és el que anomenem intel·ligència.

Cal dir aquí que a l'Extrem Orient el model tradicional de selecció s'ha basat en el llenguatge i més concretament en la capacitat de llegir i d'escriure llenguatges ideogràfics i que algunes dades posen de manifest elements de gran valor en aquesta metodologia de selecció.

Per cert, i retornant al tema anterior, el de la dificultat, llegir i sobretot escriure en xinès, coreà, o japonès, em sembla molt més difícil fins i tot que aprendre windsurf. I tots n'aprenen!!!. I aprenent-ne, aprenen moltes més coses.

游武夷山随感

素闻武夷山有道教盛地之美称，此次身临其境，让我们感受到自然界山与水浑然天成的和谐美感，令人心心愉悦、豁然开朗。福建的夏日，烈日炎炎，却也挡不住一颗颗迫切想要与自然融合的心。早上下了火车，用完早餐后我们便匆匆赶到游览区，武夷山独特和优越的自然环境，吸引了许多游人前往，虽是早上八点钟多，游人却已络绎不绝。

坐上景区入口处的环保观光车，一路上林荫小道，九曲回肠，偶尔几片绿叶落在肩头，别有一番韵味。下了缆车之后，导游告诉我们欲登的便是天游峰。远远望去，它高耸于群峰之上。虽坐了一晚上火车，但每个人依然神采奕奕、容光焕发，不费多少力气便登上天游峰顶。遥看白茫茫的烟云弥漫山谷，风吹云动，宛如置身于九天仙境，遨游在琼楼玉宇之中。云海、佛光、朝阳、流水、群峰交相辉映，俯瞰山涧溪流，蜿蜒曲折、竹筏轻荡，美景尽收眼底。林木繁茂，郁郁葱葱，散发出大自然独有的芬芳，颇有陶渊明笔下的那种怡然自得。

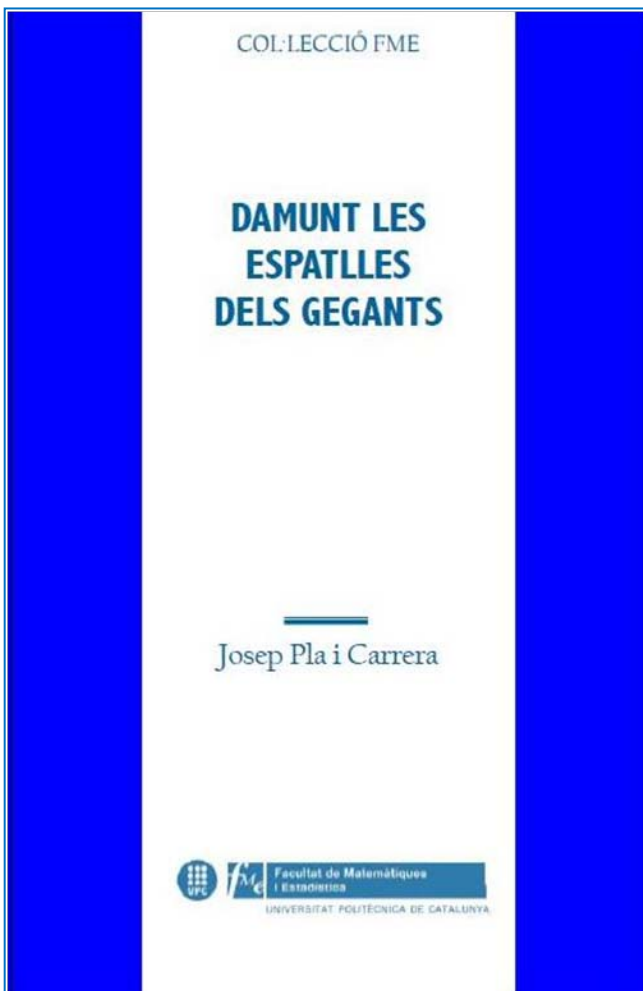

酣畅淋漓地一番登山之后，下午便是九曲溪漂流了。纵观九曲溪，蜿蜒自如，山绕水转，水贯山行，山的伟岸与水的灵气完美融合，形成一幅天然去雕饰的风景画。坐竹筏顺流而下，潺潺的溪水在脚下摇曳生姿，溪水澄澈透明，依稀可见水中砂砾和自由自在的游鱼。两岸古木郁郁葱葱，焕发出勃勃生机；沿途奇峰相叠，气势磅礴，如万马奔腾直耸云间，令人不禁感叹中华大好河山的壮美。其间玉女峰巍然耸立，似慈母般关注着她尘世间的儿女，身在其间，人如在画中游。90分钟的行程让我们流连忘返，都有一种意犹未尽的感觉。

次日，下起了淅淅沥沥的小雨，更增添了我们雨中登山的乐趣。走过了一线天之后，雨下得更大了。我们或撑着雨伞，或披着雨衣便开始雨中征程了。虎啸岩四壁陡峭，屹然独耸，登巅的路径，宛转曲折，仿佛登天的云梯。怪石崔嵬，流水迂回，是一个独具泉石天趣的佳境。“虎溪灵洞”4个大字高勒于岩上，据说“虎啸”之声，来自岩上的一个巨洞，山风穿过洞口，便发出怒吼，声传空谷，震撼群山。登到中途，雨势越来越猛，游人也越来越稀少，而我们登山的锐气却丝毫不减，雨水汗水交织早已浸湿全身，终于登上顶峰，每个人脸上都露出了胜利的喜悦。

品味过武夷山独有的武夷岩茶之后，结束了两天愉快的行程。登山、游水与品茗，让我们切实做了一回文雅之士。此次游览不仅领略到祖国的壮丽山河，更体会到中华文化的博大精深。

河南区域
2008.7.29

Pel que fa al cultiu més aprofundit de les matemàtiques, m'atreveixo a dir-ne molt poc. Altres en poden parlar amb molt més coneixement. A mi em sembla molt encertada la visió d'en Josep Pla i Carrera, que la Facultat va distingir com Magister *Honoris Causa* i que queda plasmada a l'obra «Damunt les espatlles dels gegants».

Crec que aquestes institucions han de proposar-se crear un ambient, un entorn, que faci possible, per un costat, que els gegants es desenvolupin i es reconguin, que és molt important, però també que hi hagi qui tingui afició a enfilarse damunt les seves espatlles.

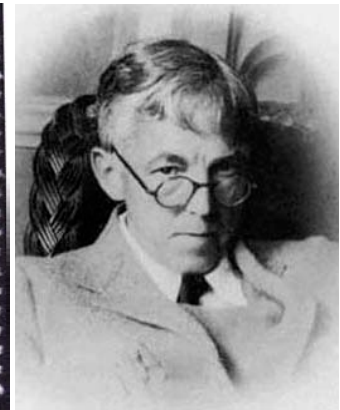
Galois va ser un gegant que malauradament per a tots, però sobretot per a ell, no va trobar l'entorn on desenvolupar-se, tot i que a posteriori se l'ha reconegut.

E. Galois

S. Ramanujan

G. Hardy

Ramanujan també va ser un gegant, però a la India hauria pogut passar desapercebut.

Probablement, sense la intervenció de Hardy i sense l'entorn de Cambridge que el va acollir i reconèixer, ningú hauria pogut ni tant sols intentar pujar damunt les seves espatlles.

Crear un entorn i un ambient favorable és una tasca que a mi em sembla importantíssima i en la que hi poden jugar papers a vegades decisius: els mestres que ho són, ells llibres i les revistes especialitzades, els professionals i les institucions en les que exerceixen i també, perquè no, encara que més modestament, els aficionats.

Per acabar deixeu-me retre un darrer homenatge en aquesta mateixa línia.

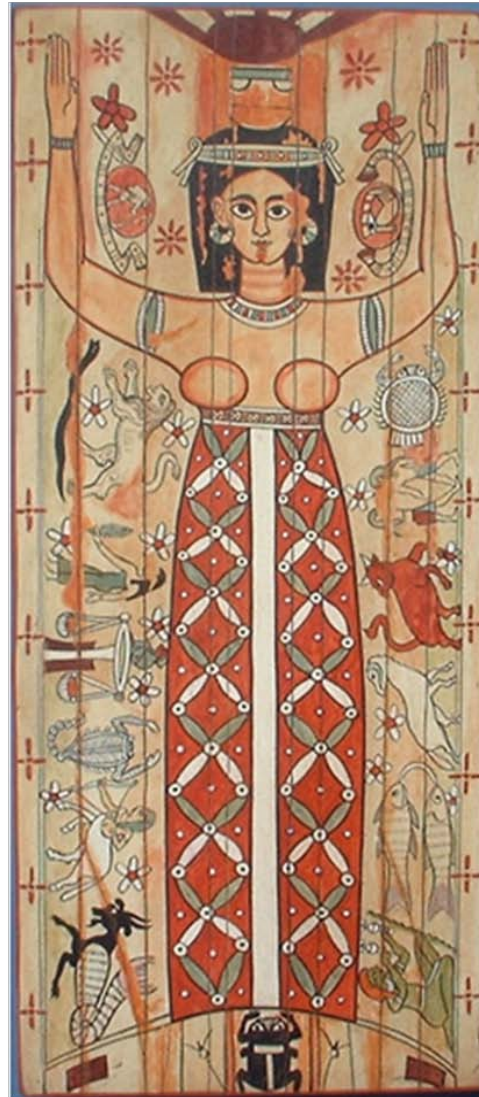
Sempre m'han impressionat la bellesa i perfecció de moltes de les manifestacions artístiques de l'antic Egipte.

Els autors ens són desconeguts, però quan observo les pintures meravelloses que sovint decoren els taüts de les mòmies o alguns gravats en pedra d'aquella època remota, no puc deixar de pensar que qui ho va fer, segurament, hi devia gaudir.

I que potser, fent-ho, en algun cas, s'hi va capficar tant que va tornar tard a casa seva i que la seva dona potser va rondinar, però que ho devé fer carinyosament, perquè a l'endemà ell hi va tornar.

I que gràcies a tot això aquella gent va crear un ambient i un entorn que va generar manifestacions meravelloses.

La que més, des del meu punt de vista, la geometria.

Tot reiterant la meva consideració i el meu agraïment, desitjo de tot cor que aquesta Facultat sigui capaç de donar al país els enginyers matemàtics i altres professionals que es puguin necessitar i al mateix temps ajudi a crear un ambient i un entorn on pugui créixer algun gegant, i on s'adquireixi el gust d'enfilar-se damunt les espatlles dels qui ho han estat, encara que això pugui comportar alguna bronca carinyosa dels qui més us estimeu.

Moltes gràcies a tothom!

**Joan Solà-Morales i Rubió,
primer degà de l'FME**

Parlament

Rector Magnífic, Molt Honorable President Pujol, Il·lustríssim senyor Director General, digníssimes autoritats, companys, senyores, senyors, i estimat *Magister* Jaume Pagès,

De vegades ens sembla que la Llicenciatura de Matemàtiques de la UPC i la Facultat de Matemàtiques i Estadística de la UPC han existit sempre, com el Sol i la Lluna. Sembla que hagin existit sempre perquè han esdevingut molt importants durant molt de temps i per a molta gent. Però avui és el dia apropiat per a recordar que l'existència d'aquestes dues coses, la Llicenciatura i la Facultat, va ser iniciativa d'En Jaume Pagès. Primer, i principalment quan era vicerector amb el rector Ferraté, i posteriorment, quan ell mateix va ser Rector. Va haver-hi contribucions importants d'altres persones, és clar, com la del President Pujol, que va escriure aquella carta al Rector Ferraté (1987 en relació a Hewlet-Packard), o la dels matemàtics de la UPC, que posteriorment vam rebre amb entusiasme la idea i varem ajudar al seu èxit, o la de la Diplomatura d'Estadística, que ja existia a la Facultat d'Informàtica i que també va incorporar-se a la Facultat. Però la contribució del Jaume va ser la principal en el primer moment.

Les persones que avui formem la Facultat (estudiants i professors) t'estem molt agraïts, Jaume, de la oportunitat científica i professional que vas oferir-nos, i avui em sento representatiu de tots ells quan et dono les gràcies. El títol de Magíster que se t'acaba de concedir volem que també tingui el caràcter de testimoni d'aquest agraïment.

La decisió d'engegar la Llicenciatura va ser una decisió certament arriscada. Ja n'hi havia dues a Barcelona, i aquesta era la tercera. Tampoc era evident llavors que el mercat de treball evolucionés en la direcció d'acceptar més i més als matemàtics en empreses de tipus tecnològic o financer. Els anys han demostrat que va ser una decisió encertada, i que el Jaume va saber llegir els interessos dels futurs estudiants, la conveniència de les empreses que els havien de contractar posteriorment i l'entusiasme dels professors de matemàtiques de la UPC amb verdadera perspicàcia i visió anticipada.

Els estudis que varem engegar volien (crec que ho repeteixo textualment, amb unes paraules molt mesurades que varem escriure en aquella ocasió) «formar matemàtics amb mentalitat aplicada, propers als problemes suggerits per la tecnologia i capaços d'integrar-se plenament en equips multidisciplinaris en empreses, indústries, institucions, centres de recerca o departaments universitaris amb necessitats en aquest camp». Aquest va ser el nostre ideari, i la voluntat que va guiar el pla d'estudis i la Facultat.

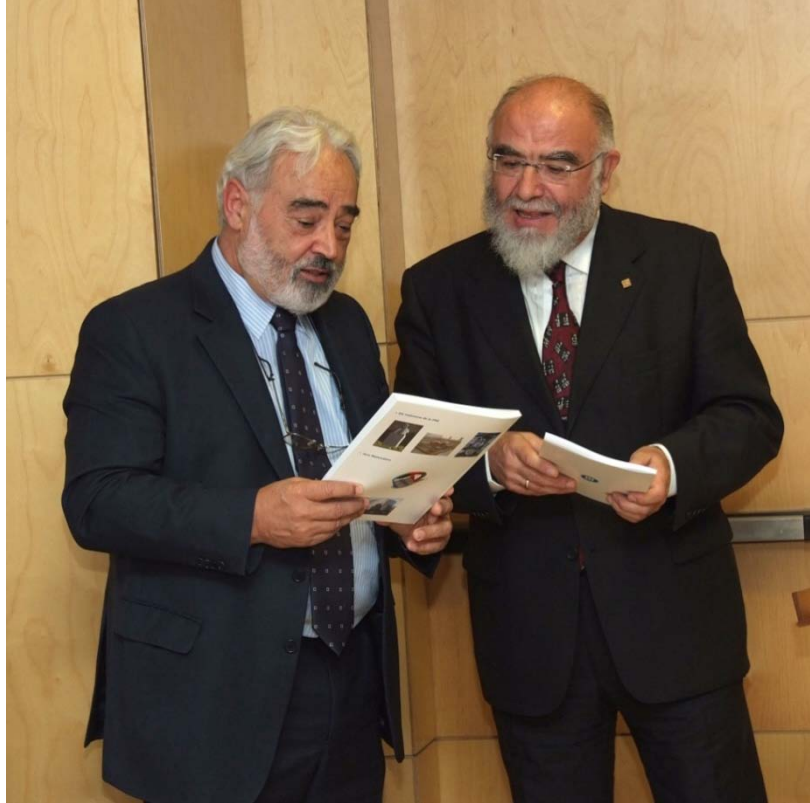
Jo crec que a més de perspicàcia i visió de futur, en Jaume Pagès va tenir a més una altra cosa, que és imprescindible: fe en les Matemàtiques. Aquesta fe en que darrera dels càlculs, de la reflexió i del pensament abstracte hi ha una eina molt valuosa que hem heretat, hem conservat i hem fet créixer, i que hem de transmetre a les generacions noves.

Crec que la iniciativa que va tenir el Jaume mereix doblement el nostre agraïment perquè els estudis de Matemàtiques tenen una característica que no els fa precisament molt populars: les matemàtiques necessiten esforç. Ara es parla en alguns cercles de la opinió pública de la necessitat de recuperar la cultura de l'esforç en el món de l'ensenyament. Me n'alegro de que se'n parli, i més me n'alegraré si les paraules es tradueixen en fets. Però em permeto la immodèstia de dir que en aquesta casa aquesta cultura hi ha estat present des del primer dia. I, per cert, no pas precisament per virtut, sinó perquè sense un verdader esforç és impossible (literalment impossible) conèixer l'àlgebra, el càlcul, la geometria, les equacions diferencials o els mètodes numèrics. Això no te remei: o s'hi posa esforç, o aquestes coses no s'aprenen. Repeteixo que és molt d'agrar que el Jaume s'embarqués en aquesta aventura, perquè no estava pas dirigida a prometre grans coses amb poca feina.

Ja he dit que la iniciativa del Jaume va ser competitiva, agosarada, fonamentada en l'apreciació anticipada de necessitats socials i a més difícil. També podem dir que va ser en cert sentit econòmicament eficient, perquè va aprofitar de manera molt eficient i transversal els recursos humans que ja existien a la mateixa UPC. M'agrada poder dir que una iniciativa competitiva, agosarada, fonamentada en necessitats socials, difícil, que optimitzava recursos, i que a més va ser un èxit, va ser presa des d'una universitat pública, com la nostra.

Acabo aquí. Em sembla que les meves paraules no li han dit al Jaume Pagès res que l'hagi pogut sorprendre, perquè ell coneix molt bé la Facultat i ha anat seguint l'evolució dels seus estudis amb molta atenció, fins i tot també en els darrers anys, quan les seves ocupacions l'han allunyat físicament d'aquests entorns. Crec que ell també se'n sent orgullós de la Facultat, i hem de reconèixer que aquest orgull en el seu cas és ben merescut.

Moltes felicitats!

Al Dr. Jaume Pagès Fita
en l'ocasió de distingir-lo
Magister Honoris Causa
de la FME

Facultat de Matemàtiques
i Estadística

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA